

Økonomisk utvikling i 2020 - Troms og Finnmark

Utvikling i sentrale nøkkeltall

- Samlet netto driftsresultat i fylket siste år endte på 1,6 %. Dette var klart bedre enn fjoråret og kun tre kommuner hadde svakere resultater enn året før.
- 18 kommuner hadde et netto driftsresultat over det anbefalte nivået på 1,75 %. Fem kommuner hadde negativt netto driftsresultat, dette betyr at de har måtte bruke oppsparte midler for å avlegge regnskap i balanse.
- Det er positivt at nivået på disposisjonsfondene har økt i mange kommuner i fylket, og samlet har nivået økt fra 6,2 % i 2019 til 7,2 % i 2020.
- Nivået på netto lånegjeld i fylket er fortsatt høyt, og er samlet ca. 20 prosentpoeng over landsgjennomsnittet og høyest av fylkene i landet.
- De gode resultatene nasjonalt, og i fylket, kan blant annet forklares med store utbetalinger fra Havbruksfondet og reduserte pensjonskostnader. I tillegg har smittesituasjonen medført at mange planlagte aktiviteter ikke har blitt gjennomført.
- Vi gjør imidlertid oppmerksom på at de bedre netto driftsresultatene i 2020 ikke nødvendigvis er et godt mål på kommunenes underliggende driftsbalanse. På grunn av koronasituasjonen er det blant annet inntektsført øremerkede tilskudd i 2020 hvor utgiftene først kommer i 2021.

Korona

Både den nasjonale arbeidsgruppen og KS har konkludert med at kommunene som helhet i stor grad er kompensert for merutgiftene i 2020, men at enkeltkommuner kan ha kommet dårligere ut. Statsforvalteren har ikke full oversikt over sluttresultatene i forhold til korona i den enkelte kommune.

Kommuner i ROBEK, og kommuner i faresonen for innmelding i ROBEK

- Pr. i dag er Karasjok og Porsanger i ROBEK-registeret.
- Kåfjord har et udekket underskudd fra 2019 som må dekkes i 2021 for å unngå ROBEK. Gjenstående underskudd pr. 31.12.2020 er ca. 7,7 mill. kr. og utgjør 2,96 % av brutto driftsinntekter. Kommuner som har samlet underskudd større enn 3 % skal meldes direkte inn i ROBEK.
- Gamvik fikk et underskudd i 2020 på 0,5 mill. kr. som må dekkes innen 2022.

Innhold

1. Om rapporteringen og tallgrunnlaget.....	2
2. Utvikling i sentrale nøkkeltall i Troms og Finnmark.....	3
2.1 Netto driftsresultat.....	3
2.2 Merforbruk i driftsregnskapet.....	5
2.3 Utbetalinger fra Havbruksfondet.....	6
2.4 Netto lånegjeld.....	7
2.5 Disposisjonsfond.....	9
3. Sammenlikning med andre fylker - sentrale nøkkeltall.....	11
4. Avsluttende merknader.....	11

1. Om rapporteringen og tallgrunnlaget

SSB publiserte 15. mars 2021 foreløpige KOSTRA-tall for 2020. Tallene ble korrigert 26. mars på grunn av feil hos SSB.

Vi benytter i rapporten tall på konsernnivå¹.

Vi gjør oppmerksom på at dette er ureviderte tall, og at det vil kunne bli gjort endringer i tallene før den endelige publiseringen av reviderte regnskapstall 15. juni.

Porsanger, Tana, Senja, Gamvik og Tjeldsund er ikke med i tallgrunnlaget da de ikke rapporterte foreløpige regnskapstall for 2020 innen fristen for publisering.

Lands- og fylkesgjennomsnitt er basert på anslag der det *beregnes* tall for de kommunene som mangler.

I tabeller hvor det er brukt farger representerer grønt de sterkeste verdiene og rødt de svakeste verdiene.

¹ Konsernregnskap består av kommuneregnskap og regnskapene til kommunale foretak (KF), interkommunale samarbeider og Interkommunale selskaper (IKS). Interkommunale samarbeider er inkludert i vertskommunens konsernregnskap. Regnskapene til IKS er fordelt på eierkommunene etter eierandeler hentet fra Foretaksregisteret i Brønnøysund

2. Utvikling i sentrale nøkkeltall i Troms og Finnmark

2.1 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat blir sett på som den viktigste enkeltindikatoren for å vurdere den økonomiske situasjonen i kommunene, og viser hva som er igjen etter at alle årets utgifter er trukket fra alle årets inntekter. Netto driftsresultat viser med andre ord hvor mye som kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk, og er dermed et uttrykk for kommunenes økonomiske handlefrihet.

Teknisk beregningsutvalgs anbefalte nivå for netto driftsresultat er 1,75 % av brutto driftsinntekter. Anbefalingen gjelder i utgangspunktet for sektoren samlet (alle kommunene i Norge). Hva som vil være et tilstrekkelig nivå på netto driftsresultat kan variere fra kommune til kommune, og må særlig sees i sammenheng med lånegjeld, fremtidig investeringsbehov/lånebehov, nedbetalingstiden på lånegjelden og nivået på buffere/disposisjonsfond.

Netto driftsresultat (i prosent av brutto driftsinntekter)	2018	2019	2020
Karlsøy	13,6	-1,2	10,4
Gratangen	2,8	-4,8	10,2
Kvænangen	12,5	-2,7	9,5
Lebesby	8,5	4,8	9,4
Vardø	2,9	-0,8	9,0
Måsøy	12,2	5,8	8,6
Loppa	18,2	-2,6	7,8
Ibestad	14,4	-13,0	7,3
Kvæfjord	5,2	1,3	6,6
Kautokeino	6,1	5,6	6,4
Salangen	4,5	0,4	5,6
Berlevåg	1,3	-0,7	5,4
Nordkapp	7,0	3,0	5,2
Skjervøy	8,3	-1,0	4,8
Nesseby	5,9	3,1	4,7
Balsfjord	3,1	-1,0	4,3
Karasjok	-3,3	-1,3	3,3
Båtsfjord	1,2	2,0	2,8
Tromsø	-1,1	-2,3	1,7
Harstad	4,1	0,2	1,3
Dyrøy	6,9	-5,2	1,2
Nordreisa	1,8	-3,6	1,0
Hasvik	6,1	-1,1	0,9
Hammerfest (ny fom. 2020)			0,6
Vadsø	1,0	-0,2	0,5
Kåfjord	2,3	-4,2	0,4
Målselv	-0,2	1,5	0,3
Sør-Varanger	2,5	1,8	0,3
Alta	1,4	0,0	0,0
Bardu	-3,5	-2,6	-0,2
Lavangen	3,7	-6,0	-0,5
Storfjord	1,2	-5,5	-0,8
Sørreisa	-1,0	-3,5	-1,2
Lyngen	2,1	0,5	-3,2
Tjeldsund (ny fom. 2020)			Tall etter fristen
Senja (ny fom. 2020)			Tall etter fristen
Porsanger	-5,4	-0,1	Tall etter fristen
Gamvik	0,0	-1,9	Tall etter fristen
Tana	-1,3	0,2	Tall etter fristen
Troms og Finnmark	2,3	-1	1,6
Troms og Finnmark u/Tromsø	3,4	-0,6	1,5
Landet uten Oslo	2,2	1,5	2,4

Foreløpige KOSTRA-tall for 2020 viste at netto driftsresultat for fylket samlet bedret seg i forhold til året før, fra -1,0 % i 2019 til 1,6 % i 2020.

For landet u/Oslo endte resultatet i 2020 på 2,4 %, en vekst på 0,9 prosentpoeng fra 2019.

Hele 18 kommuner i Troms og Finnmark hadde et netto driftsresultat over det anbefalte nivået på 1,75 % i 2020.

Fem av de kommunene som har levert regnskapstall har negative netto driftsresultater. I en slik situasjon er en avhengig av oppsparte midler fra tidligere år for å unngå regnskapsmessig merforbruk.

2.2 Merforbruk i driftsregnskapet

Alle kommunene i fylket som hadde underskudd fra 2019 har dekket dette inn i 2020, med unntak av Kåfjord kommune. De hadde et underskudd i 2019 på ca. 8,6 mill. kr., hvorav kun ca. 0,9 mill. kr. er dekket i 2020. Gjenstående er pr. 31.12.2020 ca. 7,7 mill. kr. og utgjør 2,96 % av brutto driftsinntekter. Kommuner som har samlet underskudd større enn 3 % meldes direkte inn i ROBEEK.

Kun Gamvik av kommunene har pådratt seg *nytt* merforbruk i kommuneregnskapet i 2020. Gamvik hadde et merforbruk i 2020 på ca. 0,5 mill. kr. Flere av kommunene har imidlertid måtte bruke av fondsmidlene for å gå i balanse siste år. I henhold til ROBEEK-reglene er det merforbruk i *kommuneregnskapet (kommuneregnskap eksklusive KF og IKS)* som danner grunnlag for eventuelle innmeldinger i ROBEEK.

Vi gjør oppmerksom på i forbindelse med ny kommunelov ble regnskapsføringen til kommunene lagt om. Fra regnskapsåret 2020 vil et merforbruk i driftsregnskapet måtte dekkes samme regnskapsår av kommunens disposisjonsfond. Dette betyr at hvis kommunen har et merforbruk, så vil dette først søkes dekket ved å stryke avsetninger til investering og dekning av tidligere års underskudd. Hvis dette ikke er tilstrekkelig må merforbruket så langt som mulig dekkes av de midlene som er tilgjengelig på kommunens disposisjonsfond.

Status ROBEEK- kommuner.

- Porsanger klarte ikke å dekke mer enn ca. 1 mill. kr. av tidligere års underskudd i 2020, dette var 3,7 mill. kr. lavere enn budsjettert. Gjenstående underskudd utgjør pr. 31.12. 2020 ca. 20 mill. kr.
- Karasjok klarte inndeckning av underskudd som planlagt i 2020. Gjenstående underskudd pr. 31.12.2020 er ca. 5,6 mill. kr.

2.3 Utbetalinger fra Havbruksfondet

Utbetalingene fra Havbruksfondene de siste årene har hatt betydning for de gode resultatene i fylket, spesielt i 2018 og 2020 hvor det har vært betydelige utbetalinger. Under følger en oversikt over utbetalinger fra Havbruksfondet til kommunene i Troms og Finnmark i 2018, 2019 og 2020. Oversikten viser også hvor mye dette samlet har utgjort i prosent av kommunenes brutto driftsinntekter i 2020.

Kommune	Utbetalinger 2018 <i>(i kroner)</i>	Utbetalinger 2019 <i>(i kroner)</i>	Utbetalinger 2020 <i>(i kroner)</i>	Sum 2018-2020 <i>(i kroner)</i>	Samlet utbetaling 2018-2020 i prosent av brutto driftsinntekter 2020 <i>(i prosent)</i>
TROMSØ	30 753 444	2 367 279	28 905 279,39	62 026 002	0,9 %
HARSTAD	39 252 693	8 247 578	32 214 761,57	79 715 032	3,4 %
KVÆFJORD	14 127 307	1 088 359	11 158 822,02	26 374 488	6,1 %
TJELDSUND*	14 510 888	4 479 141	13 237 928,72	32 227 958	7,0 %
IBESTAD	28 077 061	2 161 163	22 158 150,92	52 396 375	27,2 %
GRATANGEN	11 063 976	5 852 243	8 737 944,35	25 654 163	15,7 %
LAVANGEN	6 490 340	500 012	5 126 564,48	12 116 917	8,3 %
SALANGEN	6 923 029	533 346	5 468 335,44	12 924 711	3,8 %
SØRREISA	2 596 569	200 005	2 050 625,79	4 847 200	1,5 %
DYRØY	16 005 999	1 233 085	12 642 677,62	29 881 762	19,1 %
SENJA*	73 684 075	18 218 020	67 664 954,94	159 567 050	9,0 %
KARLSØY	35 952 752	2 765 066	29 375 214,47	68 093 032	22,0 %
LYNGEN	3 894 204	300 007	3 075 938,69	7 270 150	2,1 %
KÅFJORD	2 596 136	200 005	2 050 625,79	4 846 767	1,9 %
SKJERVØY	38 752 109	2 831 735	29 033 443,50	70 617 287	18,9 %
NORDREISA	7 715 783	477 789	6 094 915,55	14 288 487	2,8 %
KVÆNANGEN	19 835 075	1 377 255	15 658 806,39	36 871 136	17,1 %
HAMMERFEST*	50 310 630	14 285 103	59 799 096,18	124 394 829	7,9 %
ALTA	46 448 489	7 158 512	38 874 168,83	92 481 169	4,2 %
LOPPA	22 628 165	1 743 320	20 129 740,24	44 501 225	26,8 %
HASVIK	7 246 495	557 513	5 716 119,39	13 520 128	8,6 %
MÅSØY	17 178 055	4 435 509	20 451 574,56	42 065 139	20,6 %
NORDKAPP	13 842 886	6 696 430	17 393 294,04	37 932 610	10,8 %
LEBESBY	13 142 428	5 532 487	11 406 605,97	30 081 521	13,2 %
NESSBY	7 614 345	586 681	6 015 168,99	14 216 195	8,7 %
BÅTSFJORD	2 596 136	4 178 124	3 360 747,83	10 135 008	3,8 %
SØR-VARANGER	12 937 411	996 691	10 218 951,86	24 153 054	2,3 %
Sum Troms og Finnmark	546 176 479	99 002 457	488 020 458	1 133 199 393	5,3 %

* For Tjeldsund, Senja og Hammerfest som er nye kommuner fra 2020, er tallene for 2018 og 2019 summen av de gamle kommunene

2.4 Netto lånegjeld

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser. I tillegg gjøres det fradrag for totale utlån og ubrukte lånemidler. I totale utlån inngår formidlingslån og ansvarlige lån (utlån av egne midler).

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter er et bilde på gjeldsgraden i kommunene, og sier noe om hvor krevende det kan bli å betale ned gjelden. Alt av netto lånegjeld er imidlertid ikke renteeksponert gjeld, det vil si gjeld der en økning i renten påvirker budsjettbalansen i kommunen. Dette gjelder blant annet gjeld knyttet til selvkostområdene (vann, avløp og renovasjon) som finansieres ved gebyrer fra innbyggerne, og gjeld med rentekompensasjonsordninger.

Netto lånegjeld (i prosent av brutto driftsinntekter)	2018	2019	2020
Berlevåg	141,5	164,7	202,5
Vadsø	151,9	158,8	169,2
Ibestad	88,5	121,7	149,2
Sør-Varanger	124,4	135,6	136,2
Båtsfjord	85,6	92,9	132,5
Storfjord	90,1	119,9	131,0
Tromsø	122,7	123,8	124,0
Lyngen	157,7	162,0	123,8
Vardø	135,2	123,2	121,0
Harstad	118,5	119,4	117,8
Alta	93,1	104,7	109,5
Bardu	84,3	78,4	109,0
Kåfjord	143,0	121,9	108,9
Dyrøy	74,7	89,6	107,7
Nordkapp	89,0	99,6	105,0
Kvænangen	79,2	113,3	102,8
Målselv	86,7	100,6	95,7
Skjervøy	80,3	97,4	91,8
Sørreisa	84,0	88,3	91,7
Nordreisa	82,6	83,9	89,1
Lebesby	92,2	90,0	89,0
Salangen	81,6	81,6	79,1
Balsfjord	88,7	83,3	78,5
Nesseby	74,5	72,7	76,0
Lavangen	59,5	74,7	74,7
Karlsøy	82,1	81,2	74,3
Gratangen	63,3	66,8	68,7
Måsøy	70,3	70,8	61,5
Kvæfjord	40,6	53,7	58,6
Karasjok	51,0	55,3	58,6
Kautokeino	54,0	62,8	53,0
Hasvik	39,7	42,7	37,0
Loppa	16,2	17,3	11,9
Tjeldsund (ny fom. 2020)			Tall etter fristen
Senja (ny fom. 2020)			Tall etter fristen
Porsanger	62,8	61,1	Tall etter fristen
Gamvik	88,8	81,9	Tall etter fristen
Tana	127,7	126,7	Tall etter fristen
Hammerfest (ny fom. 2020)			Feilregistrert
Troms og Finnmark	105,1	110,4	111,5
Troms og Finnmark u/Tromsø	99,4	105,8	107,0
Landet uten Oslo	87,5	91,2	94,5

Det har siste år vært en svak økning i netto lånegjeld i fylket fra 110,4 % i 2019 til 111,5 % i 2020.

Tallene påvirkes noe av høy netto lånegjeld i Tromsø kommune, og uten Tromsø har fylket samlet en netto lånegjeld på 107,0 %.

For landet som helhet økte netto lånegjeld fra 91,2 % i 2019 til 94,5 % i 2020.

17 av kommunene i Troms og Finnmark har høyere gjeldsnivå enn landsgjennomsnittet pr. 2020.

Det er stor variasjon i gjeldsnivået i fylket.

Flere kommuner i fylket har svært høy nettolånegjeld, og Berlevåg og Vadsø har et gjeldsnivå som er blandt de høyeste i landet.

Om lag halvparten av kommunene i fylket økte lånegjelden siste år.

2.5 Disposisjonsfond

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering både i drifts- og investeringsregnskapet, og indikatoren disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter kan si noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen har i sin løpende drift. Utviklingen i disposisjonsfond må sees i sammenheng med utviklingen i netto driftsresultat.

Disposisjonsfond (i prosent av brutto driftsinntekter)	2018	2019	2020
Måsøy	20,5	24,7	30,0
Lebesby	16,7	19,9	29,6
Vardø	24,0	21,5	27,4
Karlsøy	19,5	20,4	27,4
Hasvik	20,9	26,2	24,9
Loppa	27,5	22,2	23,2
Berlevåg	19,2	19,3	20,8
Kvæfjord	10,0	11,2	19,2
Nordkapp	6,1	12,2	18,4
Skjervøy	17,1	16,8	17,9
Nesseby	15,2	16,5	16,7
Båtsfjord	11,2	12,9	15,5
Kautokeino	5,9	8,1	14,5
Gratangen	8,9	6,2	14,4
Kvænangen	13,5	12,4	14,4
Salangen	7,1	8,8	13,9
Harstad	11,4	11,0	13,4
Ibestad	15,3	4,0	11,5
Lavangen	18,9	11,9	10,5
Hammerfest (ny fom. 2020)			9,4
Balsfjord	6,9	6,0	7,3
Vadsø	5,8	5,5	7,1
Lyngen	7,9	7,7	6,9
Sør-Varanger	4,1	5,8	5,7
Nordreisa	6,1	4,0	4,5
Målselv	2,2	3,4	3,8
Bardu	6,0	3,6	3,5
Alta	4,1	3,9	2,6
Storfjord	7,9	4,3	2,1
Tromsø	3,6	1,7	1,9
Dyrøy	10,3	6,0	1,5
Sørreisa	4,1	3,1	1,0
Karasjok	0,2	0,2	0,2
Kåfjord	0,6	0,7	0,1
Tjeldsund (ny fom. 2020)			Tall etter fristen
Senja (ny fom. 2020)			Tall etter fristen
Porsanger	1,8	0,5	Tall etter fristen
Gamvik	3,1	0,5	Tall etter fristen
Tana	1,4	1,4	Tall etter fristen
Troms og Finnmark	7	6,2	7,2
Troms og Finnmark u/Tromsø	8,1	7,7	9,1
Landet uten Oslo	11,1	11,0	11,8

22 kommuner i fylket har funnet rom til å øke disposisjonsfondene i 2020, og samlet har nivået for fylket økt fra 6,2 % i 2019 til 7,2 % i 2020.

Hvis vi holder utenom Tromsø kommune som har et meget lavt nivå på sitt disposisjonsfond, så øker nivået for fylket til 9,1 %

Økningen i disposisjonsfondene i 2020 må også sees i sammenheng med store utbetalinger fra Havbruksfondet.

På landsbasis er disposisjonsfondene økt noe siste år, fra 11,0 % i 2019 til 11,8 % i 2020.

17 kommuner i fylket har pr. i dag disposisjonsfond over landsgjennomsnittet på 11,8 %.

3. Sammenlikning med andre fylker - sentrale nøkkeltall

	Netto driftsresultat	Disposisjonsfond	Netto lånegjeld
	(i % av brutto driftsinntekter, 2020)	(i % av brutto driftsinntekter, 2020)	(i % av brutto driftsinntekter, 2020)
Viken	3,0	14,0	98,1
Oslo	3,5	9,3	48,7
Innlandet	1,3	12,9	88,2
Vestfold og Telemark	1,9	11,0	87,6
Agder	2,3	13,3	92,7
Rogaland	3,8	13,6	81,3
Vestland	1,7	10,3	87,1
Møre og Romsdal	0,8	7,7	109,6
Trøndelag	3,7	12,2	104,4
Nordland	1,8	9,4	90,2
Troms og Finnmark	1,6	7,2	111,5
EAK Landet	2,6	11,4	87,5

I 2020 var det Møre og Romsdal (0,8 %) og Innlandet (1,3 %) de to fylkene som hadde de svakeste netto driftsresultater. Vårt fylke hadde 3. lavest resultat med 1,6 %, men dette var en klar forbedring fra året før hvor resultatet for fylket var negativt (-1,0 %).

Troms og Finnmark hadde i 2020 høyest netto lånegjeld og lavest disposisjonsfond, dette var samme plassering i forhold til de andre fylkene som året før. Nivået på disposisjonsfondene i fylket har imidlertid bedret seg de siste årene, og hvis Tromsø holdes utenom er nivået i Troms og Finnmark i 2020 kun 2,3 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet. Når det gjelder netto lånegjeld er situasjonen mer bekymringsfull, her ligger vårt fylke sammen med Møre og Romsdal over 20 prosentpoeng over landsgjennomsnittet på 87,5 %.

4. Avsluttende merknader

Statsforvalteren vil utarbeide en utfyllende rapport om utviklingen i kommuneøkonomien i fylket når de endelige (reviderte) KOSTRA-tallene publiseres 15. juni 2021.